

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע
מתורת
הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ה' / גליון קעב
ערש"ק פרשת ויקרא ה'תשס"ח

פתח דבר

בעזרהי"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קעב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

בפסוק "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה" מבאר רש"י ד"מעל בה" הוא במ" קרה של פיקדון, וצריך ביאור – דהרי בכתוב קאי גם בשאר הלואות; ביאור כפל הלשון "נפש כי תחטא" ו"מעלה מעל בה".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ז עמ' 1 ואילך)

יינה של תורה

הסברת השייכות בין פרטי ההפטרה דפרשת זכור ליו"ט דפורים; ביאור טענת שאול "הקימותי את דבר ה'" ומענתו של שמואל "הנה שמוע מזבח טוב כו".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ג עמ' 913 ואילך)

חידושי סוגיות

בגדר דין כל חלב לה' – יקשה במה שהכפיל הרמב"ם לדין זה, וגם שינה ממקום אחד לשני / יבאר דב' דינים נשנו כאן, חדא לאסור הכחוש אף שאין בו מום, ועוד הידור דמשובח ביותר / יקשה עוד מהו שהביא הרמב"ם לדין זה דוקא הכא אף שישנו בשאר מצוות ג"כ, וגם שינה מן הש"ס / יבאר דהרמב"ם חידש כאן דכל חלב לה' אינו רק דין בהנהגת הגברא אלא הוא הידור בהחפצא דקרבן / יוסיף לבאר דמתחילת גדר חלות קדושה בקרבן משאר מצות, שאינו רק הסתעפות מעשיית המצוה אלא הוא גדר העשי' / עפ"ז מבאר דהרמב"ם לא מיירי כלל מדין "התנאה לפניו במצות", אלא גדר מחודש בהידור קרבן.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כו עמ' 8 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע אודות תחבולות הנפש הבהמית ודרכי'.

(אגרות קודש חלק ד עמ' קלה ואילך)

מקרא אני דורש

ב' אופני הכחשה ומעילה

בפסוק "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה" מבאר רש"י ד"מעל בה" הוא במקרה של פיקדון, וצריך ביאור – דהרי בכתוב קאי גם בשאר הלוואות; ביאור כפל הלשון "נפש כי תחטא" ו"מעלה מעל בה"

א. בסוף פרשתנו: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה", וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו" (ה, כא).

ובפירוש רש"י: "נפש כי תחטא – אמר רבי עקיבא: מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה'? לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר; אבל המפקיד אצל חברו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם, לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם".

ולכאורה תמוה [וראה רא"ם וגור אריה]:

רש"י מחלק ואומר, כי כל הענין של "ומעלה מעל בה" [ההכחשה בקב"ה כביכול] מתאים דוקא לענין פקדון שאדם מפקיד אצל חברו בלי עדים ושטר – שאז "סמכו" המפקיד והנפקד על הקב"ה עצמו כביכול, ולכן ההכחשה וה"מעילה" מתייחסת גם היא אל הקב"ה – אבל לא לגבי הלואה או עסק שבהם יש עדים ושטר (שאו הוא "מכחש בעדים ובשטר", ואין כאן הכחשה כל כך כלפי הקב"ה עצמו);

אולם פירוש זה אינו מתאים ללשון הפסוק, שבו משמשים המלים "ומעלה מעל בה" בתור הקדמה לכל המקרים בפסוק (לא רק למקרה של "פקדון") – כולל המקרה של "תשומת יד" שפירושו עסק או מלוה הנעשים בעדים ובשטר!

וכמו כן מזכיר הפסוק את המקרים של "גזל" ו"עושק", שבהם בוודאי לא סמכו הגנב או העושק על הקב"ה – ובכל זאת גם הם באים בתור המשך ופירוש של "ומעלה מעל בה"!

ב. ויש לבאר, ובהקדים דיוק בלשון הפסוק (בהבא לקמן – ראה גם דברי דוד ומשכיל לדוד):

בתחילת הפסוק נאמר "נפש כי תחטא, ומעלה מעל בה". ולכאורה אלו שתי לשונות כפולים, החוזרים על עצמם – והיינו הך!

ויש לומר, שזו באמת כוונת רש"י בקושייתו – "מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה'": הכוונה בקושיא זו אינה מדוע נאמר "ומעלה מעל בה" – כי אפשר לפרש שכל חטא נקרא בתורה "מעל בה", שכן החוטא משנה מרצונו של הקב"ה; הכוונה בקושיא זו היא: לאחר שנאמר כבר "נפש כי תחטא", למה חזר הכתוב ואמר "ומעלה מעל בה" – מדוע נאמר שתי הלשונות?

[ובזה יובן מה שרש"י מעתיק ב'דיבור המתחיל' את המלים "נפש כי תחטא" – שלכאורה, הרי בפירושו הוא אינו מסביר מלים אלו, אלא דוקא את המלים "ומעלה מעל בה"!

אלא שבאמת כוונת רש"י היא כך: רש"י מתחיל במלים "נפש כי תחטא", והוא ממשיך ושואל: כיון שכבר כתובות מלים אלו, הרי "מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה' – מדוע צריך את שתי הלשונות?]

ג. ולאחר שנתבארה כוונת רש"י בשאלתו – תתבאר היטב גם כוונת רש"י בתירוצו:

רש"י מתכוון לומר, שכיון ובפסוק מדובר על שני סוגי חטאים –

(א) חטא כזה שיש בו "הכחשה" כלפי הקב"ה בעצמו כביכול: הכחשת הפקדון שהופקד בלי עדים ושטר, (ב) חטאים כאלה שה"הכחשה" שבהם אינה דוקא כלפי הקב"ה (כי מלכתחילה לא "סמכו" כאן על הקב"ה): הכחשת מלוה, גזל או עושק –

הרי בהתאם לכך גם ההקדמה שבתחילת הפסוק, כוללת שתי לשונות:

"נפש כי תחטא" – סתם חטא – וזה מתייחס ל"כחש בעמיתו . . בתשומת יד או בגזל

או עשק";

לקראת שבת

ז

"ומעלה מעל בה" – חטא מיוחד שיש בו הכחשה מיוחדת כלפי הקב"ה עצמו כביכול – וזה מתייחס ל"כחש בעמיתו בפקדון".

ולפי זה מתורצת האריכות שבדברי רש"י [כי לכאורה, רש"י היה צריך לקצר ולומר שהמפקיד בלי שטר ועדים סומך על הקב"ה ולכן יש כאן "מעל בה" – אולם לשם מה הוא מאריך בהשוואת פקדון למלוה ולוה ונושא ונותן?];

כי אכן, רש"י בא להסביר שבכתוב מדובר על שני סוגי חטא: האחד – "נפש כי תחטא", והוא נאמר לגבי "וכחש . . בתשומת יד", דכיון שהוא מכחש בעדים ובשטר הרי זה בגדר "חטא" סתם; השני – "ומעלה מעל בה" – והוא נאמר לגבי "וכחש בפקדון", כי הכופר בפקדון מכחש בקב"ה שעליו "סמכו" המפקיד והנפקד.

ד. ועדיין קשה:

לפי התאמה זו בין שתי הלשונות שבתחילת הפסוק ("נפש כי תחטא", "ומעלה מעל בה") עם שני סוגי החטאים שבהמשך הפסוק –

צריך היה להקדים את שאר ההכחשות שבפסוק [השייכות ל"נפש כי תחטא" הנאמר ראשונה בפסוק], לפני הכחשת הפקדון [ששייכת ל"ומעלה מעל בה" שבא לאחר מכן]; ולמה הקדימה התורה וכתבה לראשונה את החטא של "וכחש בעמיתו בפקדון"?

אלא:

בהכחשת פקדון שייכים, לאמיתו של דבר, שתי הלשונות. שהרי גם בפקדון יש מצבים בהם כן מפקידים בעדות ושטר, ואז זה שייך ל"נפש כי תחטא" סתם.

[והדבר מדויק בלשון רש"י:

בתורת כהנים כאן נאמר "המפקיד אצל חברו – אינו רוצה שתדע בו נשמה", ולשון זו משמעה שבאופן כללי, כל אדם המפקיד אצל חברו, אינו מעוניין שיידעו מהפקדון;

אולם רש"י שינה וכתב: "המפקיד אצל חברו ואינו רוצה שתדע בו נשמה", בתוספת וא"ו (כן הוא בגור אריה וברוב הדפוסים) – ובכך הוא מדגיש כי אמנם יש מצב כזה בו המפקיד אינו רוצה שתדע בו נשמה, אבל יש גם מצבים אחרים בהם אין תוספת זו, ואז המפקיד כן מפקיד בעדים ובשטר].

ולכן הקדימה התורה חטא זה של הכחשת פקדון ששייך לשתי הלשונות גם יחד; ורק אחר כך מפורטים שאר ההכחשות, שהם שייכים רק לאופן אחד: "נפש כי תחטא", ואינם שייכים לאופן השני של "ומעלה מעל בה".

יינה של תורה

העדר "קבלת עול" שהביא לגזירת המן

הסברת השייכות בין פרטי ההפטרה דפרשת זכור ליו"ט דפורים; ביאור טענת שאול
"הקימותי את דבר ה'" ומענתו של שמואל "הנה שמוע מזבח טוב כו"

א. בהפטרה דפרשת זכור מסופר אודות ציווי ה' לשאול המלך להילחם בעמלק ולהשמידו – "והחרמתם את כל אשר לו". ומסופר, דלפועל חמל שאול על אגג מלך עמלק ועל הצאן והבקר, ולא השמידם. וכתוצאה מכך שעשה כנגד רצון ה', העביר השי"ת את המלוכה משאול אל דוד.

והנה, מכך שהפטרה זו נקראת בשבת שלפני פורים – מובן שיש לה שייכות ליו"ט דפורים. ולפום ריהטא, שייכות זו הוי בכמה ענינים שבסיפור ההפטרה: (א) המן הרשע היה "האגגי" – דהיינו שיחוסו הוי מאגג (דעליו מסופר בההפטרה) שהיה מזרע עמלק; (ב) איתא בדברי חז"ל (ראה מגילה יג, רע"א. תדא"ר פכ"ד. יל"ש בשלח רמו רסח) שהמן הרשע נולד דווקא בגלל אותם רגעים ששאול הותיר את אגג בחיים. ונמצא, שכל גזירת המן הרשע – באה בגלל החטא של שאול, שלא הרג מיד את אגג.

אמנם, מכיון כל עניני התורה מדויקים הם בדיוק נפלא. י"ל, דשייכות ההפטרה לפורים הוי (לא רק בתוכן הכללי דסיפור ההפטרה, אלא) גם בשאר הפרטים המסופרים בהפטרה. דהיינו, הדין ודברים שהיה בין שאול לשמואל הנביא – טענת שאול (פסוק יג) "הקימותי את דבר ה' . . למען זבוח לה' אלוקיך", ותשובתו של שמואל (פסוק כב) "הנה שמוע מזבח טוב,

לקראת שבת

ט

להקשיב מחלב אלים . . מאסת את דבר ה' – דגם בפרטים אלו ישנה שייכות לפורים. וכדלקמן.

ב. ויובן בהקדם הביאור בהא דשאל עבר על ציווי השי"ת, ולא השמיד את אגג ואת הצאן והבקר; דלכאורה, הרי איתא בגמ' (יומא כב, ב) בביאור הכתוב (שמואל א יג, א) "בן שנה שאל במלכו" – שהיה נקי מכל חטא, ע"ד תינוק בן שנה. וא"כ, מהו זה שעבר שאל על ציווי השי"ת?

ובהכרח לומר, ששאל עשה כן (לא בכוונה לעבור על ציווי ה' חלילה, אלא) מחמת שהבין בשכלו, שכל דקדושה, שזהו רצון ה'. וזהו שטען שאל "הקימותי את דבר ה'" – דלדעתו, הוא אכן קיים במעשה זה את רצון ה'.

ביאור הענין:

כתיב (קהלת ב, יג) "יתרון האור מן החושך". ומבואר בחסידות, שעומק הכוונה בזה היא (לא רק כפשוטו, דכאשר האור מופיע לעומת החושך יש בזה יתרון, אלא) שיש "יתרון" ומעלה נפלאה ב"אור" הבא דווקא כתוצאה "מן החושך" – כי עי"ז ה"חושך" מתהפך ל"אור"; וזהו תכלית הענין בהקרבת הקרבנות – שלוקחים בהמה גשמית, להעלותה על המזבח ולהקריבה עבור השי"ת. דבזה, הגשמיות של הבהמה ("חושך") מתהפך להיות בתכלית הרוחניות ("אור").

ולפי"ז נמצא, דככל שהדבר יותר גשמי ונחות, הנה כאשר הוא מתהפך אח"כ להיות רוחני – הוי זה יותר מעלה. שכן, היות והמעלה היא בהפיכת החושך לאור – אזי ככל שמדובר ב"חושך" נחות יותר שמתהפך לאור, נמצא שיש בו מהפך גדול יותר.

וזה מה שטען שאל "הקימותי את דבר ה'":

בדעתו של שאל היה להקריב את הצאן והבקר של עמלק בתור קרבן להשי"ת – דמכיון שמדובר אודות עמלק שהוא "ראשית גויים" (בלק כד, כ), השורש לכל סוגי הרע (כמבואר בכ"מ – ראה תו"א מג"א צה, א. ד"ה זכור תרס"ה. ועוד), הרי הוא ה"חושך" הכי גדול. ובאם ייקח את הצאן ובקר של עמלק ויהפוך אותו לקדושה, בתור קרבן לה' – אזי יגרום בזה ל"יתרון האור" הכי גדול.

ג. אמנם, סוף כל סוף, טעה שאל בעשותו זאת – כי היות והשי"ת ציוה עליו להשמיד את כל אשר לעמלק, היה על שאל לציית לציווי ה', ולא לילך אחר מחשבות שכלו.

וזהו תוכן המענה של שמואל אל שאל – "הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים":

"חלב" הוא דבר מובחר ומשובח, ונאמר "כל חלב לה'" – דהיינו שיש למסור את הדברים הכי מובחרים עבור עבודת ה'; כי על האדם לעבוד את השי"ת לא רק מתוך קבלת

לקראת שבת

י

עול, דאז הוא מבטל את כח השכל וההרגשה (ה"חלב" שלו) ומקיים את רצון ה' רק עם כח המעשה שלו – אלא עליו גם להבין בשכלו ולהרגיש בנפשו רצון וחשק לעבוד את ה'. דדוקא ע"ז הוא מתמסר לקב"ה עם הכוחות המוכחרים ("חלב") שלו.

ועל-זה קמ"ל שמואל דהקבלת עול והציות לדבר ה', "שמוע" ו"להקשיב" – נעלה יותר מעבודת ה' מצד "חלב" ו"זבח". וא"כ, הגם שמחשבתו היתה מיוסדת עפ"י שכל דקדושה – אבל מכיון שבפועל השי"ת ציווה להיפך, היה עליו לבטל את מחשבתו ולציית לדברי ה'.

והטעם לזה: (א) מצד השגת השכל לבד אפשר לבוא לידי טעות (כפי שאכן היה במעשה זה של שאול), ודווקא ע"י הציות והקבלת עול ניתן לקיים את רצון ה' במלואו; (ב) מצד השגת השכל בלבד (גם היכא דהשכל אכן מכוון לרצון ה') – הרי האדם עובד את ה' בגלל המציאות שלו, מחמת שהוא בשכלו הבין כך. משא"כ מצד קבלת עול, האדם (מבטל את מציאותו ו) עובד את ה' מחמת שכך הוא רצונו של השי"ת.

[ומה שנתבאר לעיל שיש לעבוד את ה' ע"י כח השכל, מחמת הא ד"כל חלב לה" – אין הכוונה להשגת השכל מצד-עצמה; אלא להשגת השכל הבאה בגלל שזהו רצונו של השי"ת, שעבודת האדם תהיה גם ע"י כח השכל שלו].

ד. לפי כל זה יש לבאר את השייכות של ההפטרה לפורים:

איתא בזהר (ח"א ח, רע"א) בנוגע לקבלת עול: "דא תרעא לאעלא". והיינו, שקבלת עול מהווה את ה"שער" שדרכו ניתן לבוא לכל עניני קדושה. ומזה מובן, דבאם חסר בקבלת עול – אזי חסר את ה"שער" שדרכו ניתן להגיע לקדושה, וע"י זה עלולים לבוא כל עניני רע ח"ו.

וזהו הטעם הפנימי לכך שגזירת המן באה כתוצאה מכך ששאול לא הרג מיד את אגג (כנ"ל ס"א) – דמפני שהיה לשאול חסרון בענין הקבלת עול, שהלך אחר הבנת שכלו ולא קיים את ציווי ה', בסיבת זה בא ענין שאינו טוב – הגזירה ד"להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים".

ולפי זה יומתק ענין נוסף:

מכיון שהגזירה באה בגלל חסרון בקבלת עול – לכן, גם ביטול גזירת המן היה מצד התיקון דענין הקבלת עול; בזכות כך שהיהודים עמדו במסירות נפש במשך כל אותו הזמן [דהגזירה היתה רק על היהודים, ובכדי להינצל מהגזירה היו יכולים להמיר דתם – ומ"מ, לא עלתה על מחשבתם כזאת], והיו בביטול להשי"ת – הדבר גרם לגאולה וההצלה דפורים.

חידושי סוגיות

בגדר דין כל חלב לה'

יקשה במה שהכפיל הרמב"ם לדין זה, וגם שינה ממקום אחד לשני / יבאר דב' דינים נשנו כאן, חדא לאסור הכחוש אף שאין בו מום, ועוד הידור דמשובח ביותר / יקשה עוד מהו שהביא הרמב"ם לדין זה דוקא הכא אף שישנו בשאר מצוות ג"כ, וגם שינה מן הש"ס / יבאר דהרמב"ם חידש כאן דכל חלב לה' אינו רק דין בהנהגת הגברא אלא הוא הידור בהחפצא דקרבתן / יוסיף לבאר דמחולק גדר חלות קדושה בקרבן משאר מצוות, שאינו רק הסתעפות מעשיית המצוה אלא הוא גדר העשי' / עפ"ז מבאר דהרמב"ם לא מיידי כלל מדין "התנאה לפניו במצות", אלא גדר מחודש בהידור קרבן

"כל חלב לה'"

(פרשתנו ג, טז)

א.

יקשה במה שהכפיל הרמב"ם לדין זה, וגם שינה ממקום אחד לשני

בסוף הל' איסורי מזבח, אחר שמנה הרמב"ם מיני שמנים הכשרין למנורה והוסיף "אבל למנחות כולן כשירין" (פ"ז ה"ח"י), המשיך בהלכה בפ"ע (ה"א), וז"ל:

"ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו כדי לידע יפה שאין יפה למעלה ממנו והשוה והפחות שהרוצה לזכות עצמו יכופר יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו. הרי נאמר בתורה (בראשית ד, ד) והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו. והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא—ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפילה יהי' נאה מבית ישיבתו. האכיל רעב יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו. כסה ערום יכסה מן היפה שבכסותו. הקדיש דבר

לקראת שבת

יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר (פרשתנו ג, טז) כל חלב לה' וגו'.

יש להקשות בזה, הא דין זה דצריך להביא "מן המובחר" כבר כתבו הרמב"ם לעיל בריש הפרק (רפ"ז): "לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה כו' אלא כל שיביא לקרבן יביא מן המובחר". וילפינן להא מן הכתוב (ראה יב, יא. והביאו הרמב"ם כבר בהלכות שלפנ"ז – פ"ב ה"ח) "מבחר נדריך (נדרים כג) ". וא"כ, מהו הדין החדש שבא הרמב"ם להשיענו בהלכה הנ"ל שבסוף הפרק, וחזינן בדבריו שנתכוון לחדש בה דבר, דהא בהלכה זו יליף – לא מן הכתוב הנ"ל שהביא בהלכות שלפנ"ז, רק – מהא דנמנו מיני שמנים. וגם דייק לומר כאן לענין דין זה, שהוא כרוך ברצון האדם, "הרוצה לזכות עצמו". ולכך מזה, שינה כאן להוסיף עוד ראיות, "הרי נאמר בתורה והבל גו", "כל חלב לה' וגו'".

ב.

יבאר רב' דינים נשנו כאן, חדא לאסור הכחוש אף שאין בו מום, ועוד הידור דמשובח ביותר

ובפשטות נ"ל בזה, בהקדם דבגדר "מן המובחר" דקרבנות איכא כמה מדריגות ושיעורין³, כדמשמע בדברי הרמב"ם עצמו, דישנו סוג הפחות ביותר שבמינים המובחרים גופא, שבלא זה יהי' אסור למזבח (אף שאין בו פסול חיובי ד"בעל מום", ורק) שחסרה בו מידה ההכרחית המחוייבת מדין "מובחר".

וכעין מ"ש הרמב"ם בפרק ב' (ה"ח), "ארבעה חוליים אחרים (מי שבלובן עינו יבלת שאין בו שער, אם נגממו קרניו כו') אם נמצא אחד מהם בבהמה אין מקריבין אותה לפי שאינה מן המובחר⁴ והכתוב אומר מבחר נדריך".

ולמעלה מזה, ישנו לסוג המובחר שאינו רק במה שלא נמצא בבהמה אחד מן החוליים וכיו"ב (שאז אסורה למזבח⁵), אלא גם (ובעיקר) לשלול שלא יהא "שה כחוש וכעור"⁶, שאינו בכלל יפה וטוב. דגם כשחסר גדר "מובחר" הלזה – אסור להקריב ממנו לכתחילה. כמ"ש הרמב"ם (רפ"ז, הובא לעיל), "לא כל דבר שאינו פסול מביא אותו לכתחילה כיצד הי'

ראה לקו"ש ח"י"ב ע' 130 בהערות. ואכ"מ.
4) אבל "הזקן . . . החולה כשהוא רועד מפני חוליו וכשלון כחור" הרי"ז מום (ולא רק אינו מן המובחר) – רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ז הי"ב.
5) ראה פ"ג הי"א בהל' איסורי מזבח: נמצאו כל האיסורין למזבח הרי הן י"ד ואלו הן בעל מום ושאינו מן המובחר כו'. אלא שבפ"ב שם מסיים "ואם הקריבן יראה לי שהורצו". ולהעיר מקרית ספר (להמבי"ט) שם ד"מבחר נדריך דכתיב למצוה הוא ולא לפסול". ולפ"ז לכאורה לא הוי גדר אחר ממ"ש ברפ"ז שם. וראה לקמן הערה 7 וצ"ע.

1) בשו"ע יו"ד סו"ס רמח הועתק לי' הרמב"ם (מלבד התחלתו "ומאחר . . . הפחות". ויביא קרבנו . . . והוא הדין") אף שבשינויים (וכדמוכח מזה שבב"י לטור שם בסוף הסימן העתיק לי' הרמב"ם כצורתו) – ונתבאר בההתועדות.

2) כצ"ל לכאורה בככתוב.

3) נוסף על הדין "מובחרין" שכ' הרמב"ם בריש ההלכות (רפ"א), שי"ל שהוא פרט בתמימים, כמובן מזה שכללם ביחד "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין ומובחרין שנאמר תמים יהי' רצון זו מ"ע" (ועד"ז הוא בריש פ"ו שם). או שהוא ענין בפ"ע –

לקראת שבת

יג

חייב עולה לא יביא שה כחוש וכעור ויאמר הרי אין בו מום ועל זה נאמר (מלאכי א, יד) וארור נוכל וגו' אלא כל שיביא לקרבן יביא מן המובחר⁷.

[וכן מובן ממ"ש הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות (פ"ט ז' ה"ד), "מי שנדר שור או איל או כבש או עגל וכיוצא בהם לא יביא כחוש ביותר שבאותו המין כו' ואינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה ממנו אלא יביא הבינוני. ואם הביא הכחוש יצא ידי נדרו". דהתם מיירי הרמב"ם מענין חיוב מדין נדר, ולא הזכיר כלל להביא יפה ושמן מדין מבחר נדריכם].

וזהו שמחדש כאן הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח, ד"הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" – היינו, לא רק שצ"ל מה שאינו כחוש וכעור – בינוני או למעלה מזה – אלא "היפה המשובח ביותר".

וזה ילף הרמב"ם לא מן הכתוב "מבחר נדריכם", אלא מהא דנמנו מיני שמנים, וגם הביא ע"ז הא ד"הבל הביא גם הוא מבכורות צאנו וחלביהן" ו"כל חלב לה" – ודוקא מהא ילפינן ד"הוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא – ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב" (משא"כ דין "מבחר נדריכם" הוא דין מיוחד רק בקרבנות).

וכן מוכח מהמשכיות לשון הרמב"ם כאן, במה שכ' "ומאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו", דלכאורה אי"מ הא כבר מבואר לנו היטב מה שנמנו, אחר שהזכיר כבר הרמב"ם לעיל (ה"ט) בדין "מבחר נדריכם", ד"אע"פ שכולן כשירין למנחות הראשון אין למעלה ממנו ואחריו השני כו'", דלפ"ז מובן מה שנמנו, שכיון שישנו דין ד"מבחר נדריכם" זקוקים אנו לידע דרגות השמנים ע"מ לקיים "מן המובחר".

אלא דמזה עצמו מוכח, דהרמב"ם ס"ל דמדין "מן המובחר" לבר, עדיין אין אנו מוכרחים לידע דרגות השמנים, כיון דדין "מן המובחר" הוא רק לשלול שלא יהא "כחוש וכעור" ובזה די, אבל ליכא חיוב להביא דוקא מן המשובח ביותר. וזהו שכ' כאן "למה נמנו כו'", ר"ל דהא דנמנו כמה דרגות הוא רק לדינא ד"כל הרוצה לזכות עצמו", שאז צ"ל מן המשובח ביותר⁸.

שם ד"ה אפי' נמצאת). וברמב"ם הל' איסורי מזבח פ"ב ה"י כ' הטעם דהקריבהו נא לפחתך לגבי טריפות האסורות. וראה צפע"נ המלוקט שם. בהנסמן בהערה 6.

8) וגם גבי שמנים למנחות – ראה פיה"מ להרמב"ם (משנה מנחות שם ע"א) "ור"ל שוין למנחות ואין יתרון לזה על זה אלא למי שרצה מצוה מן המובחר", ומפשטות המשך לשונו

---

6) בגדר כחוש בקדשים – ראה ציונים לתורה (להר"י ענגל) כלל יג. צפע"נ (המלוקט) הל' איסורי מזבח רפ"ז. וש"נ. לקו"ש חי"ב שם.

7) בקרית ספר לרמב"ם הל' שגגות פ"ב הט"ו כ' (דהרמב"ם מפרש בגמ' (מנחות סד, א) נמצא כחושה בבני מעיים כלומר שנמצא טריפה בבני מעיים) ונקיט כחושה דכחושה נמי פסולה משום הקריבהו נא לפחתך היכא דאית שמינה (וכברש"י

לקראת שבת

ג.

יקשה עוד מהו שהביא הרמב"ם לדין זה דוקא הכא
אף שישנו בשאר מצוות ג"כ, וגם שינה מן הש"ס

מיהו, עדיין אינו מיושב דברי הרמב"ם כאן על בוריין, דמאחר שכ' הרמב"ם דדין זה אינו רק בקרבנות (ודלא כהדין ד"מבחר נדריכם" שהוא דוקא בקרבנות כנ"ל), אלא הוא דין כללי בכל דבר שהוא לשם שמים, "בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב" (וכפי שהאריך להביא הדוגמאות לזה), א"כ, אמאי הזכיר הרמב"ם לדין זה שלפנינו רק כאן בהל' איסורי מזבח, ולא פירשו כבר במקומות שנשנו דינים אחרים, וטפי הו"ל להזכירו כבר מקודם לזה בחיבורו, בהל' מתנות עניים (בפ"ז או בפ"ט), כהדוגמא שכ' כאן ב"האכיל רעב כו' כסה ערום כו' 9 – וכבשו"ע שהביאו לדין זה דהרמב"ם בהל' צדקה (יר"ד סו"ס רמח). או הי' מזכירו אף קודם לזה, בהל' תפלה, כהדוגמא שהביא כאן ב"בנה בית תפלה".

ותו, הרמב"ם הזכיר להדיא בהל' תפלה כמה דינים מאופן בנין בית הכנסת דצ"ל "גבוהה מכל חצרות העיר כו'". והוא ממש במקומו להזכיר אף לדין זה התם, ד"הרוצה לזכות עצמו" יבנה בית תפלה בדרך ש"יהי' נאה מבית ישיבתו". והתם הי' יכול להזכיר משאר דינים הנמשכים מזה בהחיוב כללי ד"כל חלב לה'", שהזכירם הרמב"ם לפנינו.

גם צלה"ב, במה שהביא הדוגמאות הנ"ל לדין זה, דלכאורה שינה בזה מן הש"ס. דהנה, בשבת (קלג, ב. ושי"ט) נקטו לענין חיוב "התנאה לפניו במצוות" (דילפינן לי' מן הכתוב (בשלח טו, ב) "זה א-לי ואנוהו") דוגמאות אחרות ממ"ש הרמב"ם, דהתם איתא "עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ס"ת נאה כו' בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר

כבמשנה) – מא' עד ט'.

ועפ"ז תומתק ההוספה בס' היד כאן בהי"א לגבי ה"ט: בה"ט איירי רק מצד הדין ד"מבחר נדריכם" ובזה אין נפק"מ בהעילוי שבשמנים השווים עצמם: וע"ז מוסיף בהי"א, ד"הרוצה לזכות עצמו כו' ויביא . . . מן היפה המשוכח ביותר" – גם מבין השמנים השווים גופא.

(9 כפפ"ז ה"ו דהל' מתנ"ע.

10 ענינים הנ"ל לא הובאו בס' הרמב"ם (ובכלל לא הביא הדרשה ד"זה א-לי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות"). אבל בעין משפט נסמן לב' מקומות ברמב"ם – הל' ס"ת פ"ז ה"ד ופ"ז מהל' לולב ה"ו – וצ"ע:

בהל' ס"ת שם כתב "כותב כתיבה מתוקנת נאה ביותר", ולכאורה אין זה מיוסד בדרשת הגמ' שם, כרמוכת מזה שלא הביא השאר (גם) בנוגע

משמע^א דגם באותם ה"שוין למנחות" יש "יתרון לזה על זה . . . למי שרוצה מצוה מן המובחר"^ב (ו"שוין" הכוונה בכשרותם, וגם מצד הדין ד"מבחר נדריכם"). ומה שמסיים "אבל הרוצה היפה והטוב כבר יודע מעלתן בשבחן" – כוונתו ע"פ סדרם במשנה, שהשני שבראשון קדם לראשון שבשני (וכיו"ב בהשאר). וראה ל' רש"י ור"ג שם רע"ב. ולהעיר שבס' היד מונה אותם במספר סידורי (ולא

(א) ראה תרגם קאפח שם. ולכאורה יש שם טה"ד וחסרה תיבת "אלא".

(ב) ראה עז"ז הר המורי' לרמב"ם שם סקל"ד שמפרש כן לדעת התוס' (שם ע"ב ד"ה שוין למנחות) – אלא שלפירושו ראשון שבשני מובחר יותר משני שבראשון גם לגבי מנחות (כמו במנורה). ולהעיר מרא"ם שהובא בלח"מ שם.

אומן וכורכו בשיראין נאין". ואמאי שינה הרמב"ם וכו' דברים אחרים¹⁰ – "האכיל רעב כו' כסה ערום כו' הקדיש דבר"¹¹.

ד.

יבאר דהרמב"ם חידש כאן דכל חלב לה' אינו רק
דין בהנחגת הגברא אלא הוא הידור בהחפצא דקרבן

ויש לומר הביאור בכ"ז, דהרמב"ם בהלכה זו נתכוון להגדיר בדין זה דכל חלב לה' באופן מחודש, כמשי"ת.

דהנה, בהשקפה ראשונה הי' נראה, דמחולקים בעצם גדרם דין כל חלב לה' ודין מבחר נדריכם שלפנ"ז ברמב"ם. דדין מבחר נדריכם ודאי הוי דין בהחפצא (נדריכם), היינו שהוא נוגע לגוף קדושת הקרבן, שמגדר קדושת הקרבן עצמו אסור שתהי' בו פחיתות, אפילו לא (במראהו) שיהי' כחוש וכעור (אף שאינו מום), וכעין "בזיון קדשים" (ראה ריש הל' איסורי מזבח סה"ב).

משא"כ הא דסוף הל' איסורי מזבח ד"יביא קרבנו מן היפה והמשובח ביותר", אינו דין בהחפצא דקרבן, רק הוא דין על הגברא והוי גדר בהנהגה, וכדיוק ל' הרמב"ם "הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע כו'". ולחילוק זה יתחוויר גם מה שאינו דין פרטי בקרבנות, רק הוא דין כללי ב"כל דבר (הנעשה ע"י הגברא באופן שמקשרהו לשם שמים –) שהוא לשם הא"ל הטוב", ושייך בכל המצוות, דהא הידור הוא במעשה הגברא¹², "הרוצה לזכות עצמו"¹³, שכל דבר שעושה לשם הא"ל הטוב יהא "מן הנאה והטוב".

מהכתוב ד"ואנוהו – או כדעת ר"י בן דורמסקית במכילתא בשלח שם דפי' "אעשה שלפניו מקדש נאה ואין נוה אלא בית המקדש כו'", שג"ז הביא הרמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"א (אף שגם שם לא הביא הכתוב דואנוהו). ועצ"ע. ואכ"מ

12) להעיר (יתירה מזו) מריטב"א שבועות (טו), א ד"ה אלא גדולות) שהדין מבחר נדריכם (ושאר הדרשות בנוגע לקרבן שיהא מן המובחר) "משום דאיכא מצוה לעשות מן המובחר שיהא הקרבן חשוב בעיניו וכדאמרי' בעלמא התנאה לפניו במצות שלא יהא מצות בזויות עליו כו'" (וע' לשון הרמב"ן שם). וכן משמע בשאג"א ס"נ.

13) ולכן דוקא בזה צ"ל "נאה מבית ישיבתו" ועד"ז בהשאר שצ"ל מהיפה ביותר שיש לו. שזה נוגע רק "לזכות עצמו יכוף יצרו הרע", ולא בנוגע לגוף הקרבן כו'. ולהעיר מל' הרמב"ם בהל' ביהב"ח שם "ומפאריס אותו ומייפין כפי כחן אם

לס"ת (אבל בכס"מ שם מציין להגמ' ומעתיק גם השאר).

ובהל' לולב שם כ' הרמב"ם "מצוה מן המובחר לאגוד לולב והדס וערבה ולעשותן שלשתן אגודה אחת". ולכאורה גם זה אינו הענין ד"לולב נאה" שבגמ' שם שפשטות פירושו – שגוף הלולב עצמו יהי' נאה. אלא שגם על איגוד הלולב אי' בגמ' (סוכה יא, ב) דהמצוה היא משום שנאמר שה א"ל וואנוהו (מובא במ"מ והגהמ"י שם). וראה אניצקלופדי' תלמודית ערך הדור מצוה (ע' רעו).

11) ולכאורה י"ל (כמ"ש באחרונים. אבל ראה שאגת ארי' ס"נ) דהרמב"ם ס"ל דאין הלכה כהאי תנא בגמ' דפי' "זה א"ל וואנוהו" – "התנאה לפניו במצות" כ"א כאבא שאול בגמ' שם ד"ואנוהו הוי דומה לו מה הוא חנון ורחום אף אתה כו'", שזה הביא הרמב"ם (הל' דעות פ"א ה"ו) – אף שלא

לקראת שבת

וזהו שחידש הרמב"ם כאן במה שהאריך בהא ד"למה נמנו כו", דבזה שלל החילוק הנ"ל והגדיר דין זה דכל חלב לה' שאף הוא קשור בגדר הקרבנות (מנחות) עצמן, דבמה ש(הקדים "מאחר שכולן כשרין למנחות למה נמנו" וגם) הביא הראי' "הרי נאמר בתורה והבל הביא גו" – נתכוון לחדש ד"יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" נוגע (לא רק במעשה הגברא, אלא אף) בהחפצא דקרבן.

דהנה, בראי' זו ד"הרי נאמר בתורה והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" – לא הסתפק לומר רק "והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן", אלא טרח להוסיף המשך הכתוב, ואפי' לא הזכיר רק "וישע ה' וגו'" אלא פירש הכל – "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו". דבזה הדגיש והגדיר שהבאת קרבן "מן היפה המשובח ביותר" אינו רק דין במעשה הגברא, אלא הוא דין בחפצא דקרבן, דה"וישע ה'" לא הי' רק אל הבל במה שנהג כאן בהנהגת הידור ("יכוף יצרו"), כ"א גם "ואל¹⁴ מנחתו" בתור ענין בפ"ע.

ה.

יוסיף לבאר דמחולק גדר חלות קדושה בקרבן משאר מצות,
שאינו רק הסתעפות מעשיית המצוה אלא הוא הוא גדר העשי'

וביאור הענין:

הנה, מצינו גדר מיוחד בחיוב קרבנות מה שא"א למוצאו ככל דיני התורה – בנוגע לגדר קדושת החפצא דהמצוה. דבכל המצוות עיקר גדרם הוא במה שמחוייב האדם במעשה, היינו דמהותם הוא מעשה הגברא מה שמקיים חיוב שעליו, אבל אין העיקר בזה לגרום חלות קדושה בהחפצא, ורק שחיוב שעליו מקיים ע"י החפצא ועי"ז משתנית גדר החפצא לדין. ובזה גופא מצינו כמה דרגות עד כמה משתנית החפצא ע"י עשיית הגברא¹⁵, די שחפצא שחל עליו גדר "תשמישי מצוה", ויש ששם "תשמישי קדושה" עליו. מיהו לא זהו גדר המכוון דמעשה הגברא מה שנפעל חלות בהחפצא, אלא עיקר הענין בעשייתו הוא מה שמקיים חיוב שעליו, ורק שמפעולת הגברא מסתעפת חלות על החפצא (ד"תשמישי קדושה", "תשמישי מצוה" וכו').

אבל בקרבנות¹⁶ גדר החיוב עצמו הוא בחלות הקדושה דגוף הקרבן, פירוש דגדר העשי' היא בזה עצמו שתחול קדושה על הקרבן, ולא שחלות הקדושה היא רק תוצאה

י"ד סרפ"ב. וראה שו"ע אדה"ז סמ"ב ס"ו.
16) וי"ל שמעין זה הוא בכתיבת ס"ת, שענינה הוא שמקדשו בכתיבתו, ובפס האזכרות שבו, כמובן בפשטות, ועפ"ז יומתקו דברי הרמב"ם בהל' ס"ת שם.

יכולין לטוח אותו בזהב ולהגדיל במעשיו ה"ז מצוה".

14) שלכן נאמר עוה"פ ואל (ע"ד על על הפסיק הענין – מו"ק כו, א).

15) ראה מגילה כו, ב. טושו"ע או"ח סי' קנד.

מעשיית המצוה שהיא ענין בפ"ע, אלא היא היא גוף העשי' מה שמחיל קדושה על החפצא, דקרבן היינו שמוסר דבר מעצמו ומקדישו לשמים. ובודאי איכא כאן גם מה שמתקיימת המצוה על ידו בעשיית גברא, שמקיים חיוב שעליו – לעשות כנדר שנדר להביא קרבן וכיו"ב, או שמקיים חיוב שעליו להביא סוג הקרבן שבו מחוייב. מיהו לא זהו עיקר גדר העשי' מה שמקיים חיוב שעליו, אלא בעיקר הוא הפעולה על החפצא – שנקרב קרבן לה', מסירת הבהמה וכו' לשמים. ורק בסדר אופן הפעולה על החפצא, הוא מה שנקבעו הדינים על הגברא דתחילה מקדיש הבהמה ואח"כ מביאה למקדש כו' עד שמקריבין אותה (בשליחות בעל הקרבן¹⁷) ע"ג המזבח.

ויבואר החילוק בין שאר מצוות לקרבן (בהפעולה על החפצא) בסגנון פשוט יותר, דבכל המצוות אף אחר שקיים הגברא המצוה ונעשית עי"ז החפצא תשמישי מצוה וכיו"ב, מ"מ נשאת היא בבעלות הגברא. וענין זה¹⁸ מה שהאדם מוסר חפצו לגמרי לגבוה, ומן השמים "מקבלין" ממנו, מצינו רק בהקרבת קרבן.

ו.

עפ"ז מבאר דהרמב"ם לא מיירי כלל מדין "התנאה לפניו במצות", אלא גדר מחודש בהידור קרבן

ובזה מחוור שפיר החילוק בין דינא דגמרא לענין "זה א-לי ואנוהו, התנאה לפניו במצות", ודין הרמב"ם ד"יביא קרבנו מן היפה ומשובח ביותר". דדין הידור מצוה, ודאי גדרו כגדר כל עצמה של מצוה, שאינה (כ"כ) בשביל החפצא, אלא על מנת קיום המצוה של הגברא. וכלשון הש"ס "התנאה לפניו במצות", היינו שהעיקר בזה מה שיתנאה הגברא ויקיים המצוה באופן ד"ואנוהו", ובמילא אמרי' "עשה לפני סוכה נאה ולולב נאה כו'". דבמה שהמעשה שבו מקיים המצוה נאה הוא, הוי עשיית הגברא באופן ד"התנאה לפניו", לפני ה'. וזהו המכוון בהידור זה.

משא"כ בקרבנות, מה שצריך להביא "מן היפה המשובח ביותר" אינו (רק) בשביל "התנאה לפניו" דהגברא, אלא איפכא, הידור זה הוא חלק ופרט בגדר הקרבן לה', דכשמביא מן המשובח והנאה – נעשה הקרבן לה' שענינו קדושה והקרבה לה' (שמוסרו לגבוה) בשלימות ובהידור יותר¹⁹.

19) עפ"ז יש להוסיף ביאור בהחילוק בין דין הידור מצוה גבי מילה, דבציצין שאין מעכבין את המילה אין חוזר עליהן לאחר שסילק ידו (שבת קלג, ב וברש"י שם), משא"כ כאשר שחט כחושה בשבת חייב לחזור ולשחוט את השמינה (מנחות סד, א) – ראה אנציקלופדי' תלמודית שם (ע' רעח), וש"נ.

17) וראה קידושין כג, ב ובתוס' שם. וש"נ.
18) ולהעיר מהשקו"ט (מפענת צפונות פ"א ס"ה. וש"נ) אם יש בס"ת קנין עצם כמו שאר חפץ השייך לבעליו או יש בו רק קנין התואר, דהקריאה הוה דבר של הקדש ושייך לגבוה, וכל היכא דאיתא ב"י גזא דרחמנא איתא (וע"ש), שמחלק בין ס"ת של יחיד ושל רבים).

לקראת שבת

וזהו הטעם שהביאו הרמב"ם לדין זה רק בהל' איסורי מזבח, ולא הזכירו מקודם, להדגיש מה שהלכה זו היא דין בגדר "מזבח" דוקא, ויתירה מזו – דין זה נוגע בהל' (איסורי) מזבח אפילו יותר מהל' מעשה הקרבנות, דהא כנ"ל עיקר גדר הקרבן בקדושתו ומסירתו לה'. ואף שעשיית האדם בחיוב קרבן, ראשיתה עוד במה שמקדיש הקרבן קודם שנקרב ע"ג המזבח, מ"מ, עיקר מהות וגדר המצוה הוא בהקרכת הקרבן ע"ג המזבח, דכשנעשה לחמו של מזבח²⁰, ואיכא אכילת מזבח (זבחים יג, ב. וש"נ. תו"כ צו ז, יח), נעשה חלק משולחן גבוה.

ולכך ענין "ירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" שמביא שלימות יתירה בהמסירה לגבוה דקרבן, אינו דין וגדר ב"מוקדשים" או ב"מעשה הקרבנות" – דבזה נכללין כל הפרטים דמעשה הקרבן ולא רק מה שנקרב על המזבח, אלא הוא דין בהל' (איסורי) מזבח, גמר ושלמות קדושת הקרבן, שהוא בהבאתו ע"ג המזבח²¹.

ועפ"ז מחוויר שפיר מה שהביא הרמב"ם דוקא הדוגמאות הנ"ל, ד"בנה בית תפלה וכו'" (שאף בהם ישנו לדין זה ד"יהי מן הנאה והטוב"), ולא הדוגמאות שבש"ס. דהכא לא מיירי הרמב"ם כלל מענין גדר הידור מצוה, הידור בהדבר שבו נעשית המצוה, אלא "כל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב", היינו כל דבר השווה בגדרו לקרבן ע"ג המזבח, במה שמוסרין אותו "לשם הא-ל הטוב". וזהו "בנה בית תפלה", שמוסר ממונו לקדשו לה²². ועד"ז "הקדיש דבר", שתוכנו הוא שנותנו "לשם הא-ל".

ואף הדוגמאות שבינתיים, "האכיל רעב כו' כסה ערום כו'" – כבר ביאר הגאון מרגצ'וב²³, דבצדקה איתנהו ב' גדרים, צדקה בגדר מצוה וצדקה שהיא מדין כפרה. וזהו שהדגיש הרמב"ם "האכיל רעב . . . כסה ערום", דענינים הללו שבצדקה הוא מכלל צדקה שהיא בגדר כפרה²⁴, וכתוכן הכתוב (ישעי' נח, ז) "פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו", דהכתוב מיירי בדברים שעושין ביום התענית (כבפסוקים שם לפנ"ז) לתשובה וכפרה (על דרך ענין הקרבנות).

ומייפין כו'" (הל' ביהב"ח שם) הוא לא רק כדי "לזכות עצמו כו'" כ"א "ה"ז מצוה" (הל' ביהב"ח שם). ואכ"מ.

23) הובא בצפע"נ המלוקט ע"ס עבודה הל' איסורי מזבח כאן (אלא ששם מפרש דברי הרמב"ן כאן באופן הפכי).

24) משא"כ מצד גדר מצות צדקה – "ערום . . . אם היו מכירין אותו מכסין אותו לפי כבודו" (רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ז ה"ו), ולא הובא שם הדין (ההידור) שיכסה "מן היפה שבכסותו (דהנותן)".

20) ראה זבחים פג, ריש ע"ב. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ג הי"ב. וברש"י שם ע"א במשנה "המזבח מקדש – אפילו דבר פסול שעלה למזבח קדשו המזבח ליעשות לחמו כו'".

21) להעיר מהק"ו במשנה מנחות פו, סע"א: כל המנחות היו בדין שיטענו שמן זית זך מה מנורה שאינה לאכילה כו' מנחות שהן לאכילה אינו דין שיטענו שמן זית זך. וברש"י כת"י שם: שהן לאכילה אכילת מזבח.

22) משא"כ הא דבבב"ב ביהמ"ק "מפארין אותו

לקראת שבת

יט

ויש להוסיף בזה, דב' גדרים שנמצאו בדין ד"יביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר" – (א) מדיני "איסורי מזבח", דהיינו דין בחפצא דקרבן (והקרבנו ע"ג המזבח), (ב) מעשה הגברא שבזה, "הרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו" – כרוכים ותלויים הם זב"ז, קשורים זל"ז. דגמר ושלמות קדושת החפצא דקרבן לה', שהוא בהקרבנו ע"ג המזבח, הוא ג"כ בעצמו הסיבה לריצוי²⁵ וכפרת האדם הנפעל ע"י הקרבן. שלזה (כפרה וריצוי שע"י קרבן) רמז הרמב"ם במ"ש "לזכות עצמו".

ולכך, לפי שיעור גודל "יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה ומשובח ביותר" בנתינת הגברא לה', כן הוא גודל ההוספה בשלימות הכפרה וריצוי הגברא²⁶ (הנפעל ע"י המזבח) – "לזכות עצמו" כל' הרמב"ם. וכהא דמצינו כמה סוגים בריצוי קרבן (התלויים בכוונת הגברא), כיפר ולא כיפר (ראה זבחים ו, א ואילך), וחילוק בין ריצוי החטאת וריצוי דעולה (שם ז, סע"א ואילך), ועוד (ראה לקו"ש ח"ב ע' 13 ואילך).

[ויומתק יותר להמבואר במפרשים, ובפרט ברמב"ן עה"ת, בטעמי מצות קרבן – דביאר הרמב"ן (פרשתנו א, ט. וראה גם של"ה מס' תענית (ריא, ב) מרקנטי), בטעם שהקרבנות מכפרינן, "שיחשוב האדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה. . דמו (דהקרבן) תחת דמו נפש תחת נפשו". ולכך, מובן דכפיית יצרו הנ"ל אינו ענין צדדי בהקרבנות קרבן ע"ג המזבח, או עכ"פ פרט נוסף בענין הקרבן, אלא הוא הוא כל גדר הקרבן, "יכוף יצרו הרע", שבזה הוא הריצוי והכפרה דקרבן].

---

26) להעיר מפרש"י (ד"ה וצריכי) – יומא לד, רע"ב: ע, סע"ב.

---

25) להעיר מפרש"י פרשתנו ב, ב ד"ה אזכרתה.

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מלויבאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

משמעת חסידית

"באתי במבוכה ולא ידעתי מה לעשות כי שתי הדעות, האומר לתת להחסיד הנזכר, והאומר לחלקם לכמה משפחות, שתיים צודקים וישרים, ולא הי' לי הכרע בדבר, ואסגור את חדרי להתבונן איך להכריע"

תחבולות נפש הבהמית

אודות "ממאני המשמעת" הנה כבר אתמהי גברא רבא הוא ניהו הנפש הבהמית, עפ"י החלטת הגמרא, כי אומן גדול הוא ומופלא, ועיקר חכמתו אשר בא לכל אחד ואחד לפי מהות, מעלתו, שנותיו, מעמדו ומצבו, כפי אשר כל אחד יודע בעצמו, בדברים של טעם מועצות חכמה ודעת, שאין מה להשיב לו, וסוף דבר העגלה בביצה עומדת, וכח אין להסיעה מהרפש.

באחד ההתועדות סיפר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע:

ידוע כי הרה"צ הרה"ק הר"ר מנחם נחום זצוק"ל זי"ע מטשרנוביל, הי' עני גדול, ובכל עת הי' דחוק לצורך פרנסתו, פעם בא חסיד והביא לו דורון שלש מאות רובל סיגנאצי, מאה רובל כסף.

בני ביתו של כ"ק הרה"צ והמקורב, – הוא הגבאי ראשון המשמש בקדש – נהנו במאד, כי סוף סוף יצאו מן החובות העצומים, אשר כבר היו חייבים בעד לחם בשר דגים ועוד מצרכי בית המוכרחים ביותר.

לקראת שבת

כא

אחרי אשר יצא החסיד שהביא השלשה מאות רובל, נכנסו עוד איזה עשיריות חסידים, והפסיקו לתפלת מנחה וערבית, ואחר תפלת ערבית סגר כ"ק הרה"צ הרמ"נ את חדרו על משך זמן והי' עסוק בינו לבין עצמו, אחרי כן פתח דלת חדרו וציוה להכניס את אחד החסידים אשר כבר הי' אצלו, ואחריו קבל עוד חסידים עד שעה מאוחרת בלילה.

בלילה בא המקורב, הוא הגבאי הראשון המכלכל את בית כ"ק הרה"צ, לבקש מאת כ"ק הרה"צ שיתן לו על כלכלת ההוצאה הדרושה, ובידעו מהסך שלש מאות רובל הי' בטוח כי יוכל לשלם חלק החובות, וכבר היתה אצלו רשימה מפורטה כמה יתן לכל בעל חוב.

כ"ק הרה"צ פתח את תיבת השולחן אשר בה הי' מניח כספי המעמדות שהביאו ושנתנו לו – כספי הפדיונות לצדקה היו מונחים בתיבה אחרת שלא יהי' גם חששא דחששא דחליפין – וירא המקורב כי מונחים שם כמה מטבעות כסף והרבה מטבעות נחושת, ואת שטרי האסיגנאציע לא ראה, ויתמה על זה.

כ"ק הרה"צ אמר לו לקחת כל מטבעות הכסף והנחשת גם נמצאו ביניהם שלשה דינרי זהב – רענדלעך – וימנם הגבאי ויעל מספר כל המטבעות עם דינרי הזהב קרוב למאה רובל אסיגנאציעס.

וישאר המקורב עומד על מקומו באין אומר ודברים כי לשאול על אודות הסך שלש מאות רובל, לא רצה, ולא ידע מה לעשות, והדבר אשר לא יוכל לשלם גם חלק החובות נגע ללבו.

כ"ק הרה"צ ראה כי פני המקורב עגומים במאד ויאמר לו, מדוע פניך כה עצובים הלא ת"ל הנותן לחם לכל בשר, שלח בחסדו הטוב חסד חנם והרבה מבני ישראל יחיו ממקומות שונים, עמלו וטרחו ויביאו לנו סכום כזה.

המקורב אם שהי' איש הראוי להיות מקורבו של כ"ק הרה"צ, אבל בכל זה זה לא יוכל להתאפק, כי דבר החובות והדוחק הגדול אשר שרר בבית כ"ק הרה"צ נגע ללבו במאד מאד, וכמו מעצמם נתקו דברים הדברים היוצאים מלב כואב, ואי' איפוא השלש מאות רובלים שהביא חסיד פלוני, אשר בצירוף סכום זה הי' אפשר לשלם חלק מחובות המגיעים.

החלמת היצר-הטוב ותחבולת היצר-הרע

אמת הדבר אומר כ"ק הרה"צ – הובא לי שלש מאות רובלים וברגע הראשון שמסרם ברשותי הי' לי לפלא מדוע מגיע לי סכום גדול כזה, ואחרי כן נהנית כי מצאתי חן בעיני השי"ת לתת לי ולבני ביתי מזונותיי בהרחבה גדולה ובדרך כבוד גדול כזה, אבל וכאשר התבוננתי בזה כי השי"ת נתן לי השפעה גשמית הייתי בצער גדול פן הוא חלף איזה שפע רוחני.

בין החסידים אשר היו אצלי הי' אחד אשר גילה לפני מצוקת לבבו, איך כי זה כשנה אשר לא שילם שכר לימוד הבנים, והמלמד הוא עני מדוכא, אבל ירא שמים גדול, ומחזיק את בניו בתקוה כי ישלם לו, ומגיע מאתו שכירת הרחיים ובית המלון בעד שמונה חדשים, ואם לא ישלם יגרשהו אדון האחוזה, ועל כולם עשה שידוך עבור בתו הבכירה וצריך להכניסה לחופה ואין לו במה.

כאשר שמעתי את כל אלה, עלה בדעתי כי אפשר הדבר אשר זיכני השי"ת להיות גבאי צדקה, כי אותו סכום הגדול אשר הובא לי הוא בשביל שאזכה במצוות גדולות כאלו תלמוד תורה, הצלת משפחה, והכנסת כלה, ואשאל את החסיד כמה עולה חובותיו וצרכי הכנסת כלה וארא כי הסכום מכוון הוא.

כשעלה בדעתי לתת את הסך שלש מאות לחסיד הנזכר, עלה ברעיוני האם צריכים לתת סכום גדול כזה לאיש אחד, הלא בסכום כזה אפשר להחיות לכל הפחות שש משפחות שיהי' להם פרנסה.

באתי במבוכה ולא ידעתי מה לעשות כי שתי הדעות, האומר לתת לחסיד הנזכר, והאומר לחלקם לכמה משפחות, שתיהם צודקים וישרים, ולא הי' לי הכרע בדבר, ואסגור את חדרי להתבונן איך להכריע.

בהתבונני הכרתי כי שתי הדיעות הנזכרות באים משני השופטים: האומר אשר סכום זה צריכים לחלקו לכמה משפחות אינו היצ"ט, כי אם הי' דעתו של היצ"ט הי' צריך לחוות דעתו תיכף כאשר הובא לי הסכום לאמר:

נחום הובא לך שלש מאות רוביל, קח את הכסף וחלקהו לששה חמשה חלקים תחלק לנצרכים, וחלק אחד תקח לך; הוא לא אמר לי כן, אלא כאשר זיכני השי"ת לשמוע קול היצ"ט לעשות כראוי, בא הוא באומנות חכמתו לרמות אותי, ואקיים עצת היצ"ט ואקרא להחסיד ואתן לו את השלש מאות רוביל.

יארכו הדברים להעתיק שיחת קדש הקדשים בהתועדות ההיא, ובתוך הדברים אמר הוד כ"ק אמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע:

נמילת חלק בבנין היכל החסידות

החסידים הם מאושרים עם המסירה ונתינה והציות ללא קושיות ("אהן א פארוואס") אלא עם קבלת עול פנימי, והכריז בקול רם:

כל החסידים שמצייתים בעניני חסידות, בין בענינים של לימוד והנהגה בין בענינים של החזקת דרכי החסידות, יש להם חלק בבנין עדי עד של היכל החסידות שיסד מורנו הבעש"ט, הרב המגיד ממעזריטש, והרבי וכל הרביים כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים צוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

